

**KAMQONLIK HOLATIDAGI ONALARDAN TUG'ILGAN
FARZANLARNING UMURTQA POG'ONASINING
RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI**

*Toshkent tibbiyot akademiyasi
Morfologiya yo'nalish magistranti
Rixsiyeva Mohira Akmal qizi*

Kamqonlik xolatidagi homilador onalardan tug'ilgan farzandlar, chaqaloqlar ham kam qonlik bilan aziyatlanadilar va buni tibbiyot tilida "anemiya" deb ataladi.

Anemiya (yun. an – inkor qo'shimchasi va haima – qon), kamqonlik — qonda eritrotsitlar soni va gemoglobin miqdorining kamayishi, sifatining o'zgarishi bilan kechadigan kasallik. Anemiyaga qon yaratilish jarayonining buzilishi, asosiy qon yaratuvchi to'qima — ko'mikning o'z funksiyasini yetarli bajara olmay qolishi sabab bo'lishi mumkin. Temir va vitamin V12 yetishmasligi oqibatida kelib chiqadigan anemiya birmuncha keng tarqalgan. Oz-ozdan uzoq vaqt qon ketib turganda, mas, bamosir yoki me'da va o'n ikki barmoq ichak yarasi kasalligida ham ko'pincha anemiya kuzatiladi. Hayz qoni uzoq va ko'p ketadigan ayollarda ham temir yetishmasligidan kelib chiqadigan anemiya tez-tez uchrab turadi. Temir yetishmasligiga aloqador Anemiyaga bot-bot homilador bo'lish, uzoq vaqt bola emizish sabab bo'ladi, chunki homiladorlik va emizuklik davrida ona organizmidagi temir zaxirasining bir qismi bolaga o'tadi. Kichik yoshdagi bolalarda kuzatiladigan kamqonlik ularni noto'g'ri ovqatlanirish, shuningdek ovqatning kam-ko'st bo'lishi oqibatida ro'y beradi. Eritrotsitlar soni sal kamaygani yoki raso bo'lgani holda, qonda gemoglobin miqdorining ozayishi temir yetishmasligiga aloqador anemiyaning asosiy belgilaridandir. Bemorning rangi siniqqan bo'lib, aksariyat tez charchash, bosh og'rishi, bosh aylanishi, ko'z oldi jivirlashishidan shikoyat qiladi, soch to'kiladi, tirnoq mo'rtlashib sinishga moyil bo'lib qoladi. Ba'zan yutinish qiyinlashadi, bemorning odatda iste'mol qilinmaydigan narsalar (bo'r, ohak, gilvata va hokazo)ni yegisi keladi, achchiq, sho'r taomlarni xush ko'radi. Temir yetishmasligiga aloqador anemiyaning oldini olish va davolashda qon yo'qotish ehtimoli bo'lgan manbalarni o'z vaqtida aniqlash va ularni bartaraf etish, homilador bo'lish va tug'ishni ma'lum darajada rejalashtirishga erishish, bekamu ko'st ovqatlanishga rioya qilish lozim. Vitamin V12 yoki folat kislotasi yetishmasligi oqibatida kelib chiqadigan anemiya ancha kam uchraydi. Anemiyaning bu xilida o'ziga xos alomatlar: til achishishi, kasallik o'tkazib yuborilganda nerv siste-masining zararlanish (funikulyar miyeloz) belgilari kuzatiladi. Bu xil anemiyaning oldini olish uchun me'da-ichak yo'lining surunkali kasalliklari, ayniqsa ich ketishi bilan o'tadigan kasalliklarni o'z vaqtida aniqlab davolash juda muhim. Gijja tarqalgan joylarda ulardan zararlanishning oldini olish choralarini ko'rish

zarur, kasallik paydo bo'lganda esa o'z vaqtida davvo qilish lozim. Eritrotsitlarning ko'plab yemirilishi bilan bog'liq gemolitik anemiya xillari ko'p. Ular irsiy yoki orttirilgan bo'lishi mumkin, odatda teri hamda shilliq qavatning sarg'ayishi, eritrotsitlar soni va [gemoglobin](#) miqdorining kamayishi bilan kechadi. Barcha xil anemiyada vrachga murojaat etish va o'z vaqtida to'g'ri davolanish zarur. Shuningdek, kamqonlik bilan tug'ilgan bolalarda suyak faoliyati sustlashadi, suyak mo'rt va o'z o'sish tizimidan chiqishi ham mumkin, buning oqibatida bolada, ayniqsa uning umurtqasi o'sishida kamchiliklar va nosog'lom faoliyatlar kuzatilishi mumkin. Anemiyada bola, o'sish jarayonida juda ko'p kamchiliklarga va immun tizimidagi yetishmovchiliklarga ham uchraydi. Anemiya davrida bolaga temir, D, B12 vitamin va boshqa darmon dorilar, jismoniy mashqlarni faollashtirish, ko'proq toza havodan nafas olish faoliyatlarini amalga oshirish lozim. Homilador onalar ham anemiyadan qutilishlari uchun ko'proq yuqorida ta'kidlangan foydali maslahatlarga amal qilishlari lozim, chunki, onalarning homiladorlik davrida, ulardagi 50% moddalar, homilasiga taqsimlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Adolf Faller. «Michael Schuenke — The Human Body». An Introduction to Structure and Function. - «Thieme Stuttgart» New York <http://www.bestmedbook.com> — 2004.
2. G.A. Shaxmurova, D.A. Mamatqulov. Sport anatomiyasi. — T.: «O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi». — 2013-y.
3. D.A.Mamatkulov, G.A.Shaxmurova. Sport anatomiyasi va biomexanika. - «ILM ZIYO» nashriyoti - 2016-y.
4. Axmedov A. Odam anatomiyasi. — «Iqtisod moliya». — 2007-y.
5. Anatomiya, fiziologiya va antropologiya. — T.: «Noshir» nashriyoti. — 2013.
6. N.K. Axmedov. Normal patologik anatomiya bilan fiziologiya. — Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti. — 1997-y.
7. R. Boxodirov. «Odam anatomiyasi». — T.: «O'zbekiston». 2006-y.
8. I.K. Axmedov. «Atlas. Odam anatomiyasi». — T.: «O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi». — 1998-y.